

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»
20-21 лютого 2020 року

М. ЗАПОРІЖЖЯ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ДИТЯЧИХ ХВОРОБ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
І ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СОЦІАЛЬНО-ЕТИЧНІ ТА ДЕОНТОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЦИНИ
(НЕМЕДИЧНІ ПРОБЛЕМИ В МЕДИЦИНІ)»
20-21 лютого 2020 року

М. ЗАПОРІЖЖЯ

Редколегія:

Боярська Л. М. – завідувач кафедри дитячих хвороб ЗДМУ, кандидат медичних наук, професор;

Утюж І. Г. – завідувач кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ, доктор філософських наук, професор;

Котлова Ю. В. – кандидат медичних наук, доцент кафедри дитячих хвороб ЗДМУ;

Сенетий Д. П. – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ;

Касаткіна К. А. – викладач кафедри суспільних дисциплін ЗДМУ.

Збірник матеріалів І Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині)» (20-21 лютого 2020 року). – Запоріжжя: ЗДМУ, 2020. – 188 с.

Автори матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наданої у доповідях інформації й точність наведених цитат. Точка зору автора не завжди може співпадати з позицією редколегії.

ЗМІСТ

1. ФІЛОСОФІЯ МЕДИЦИНИ – ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПРОЕКТ ХХІ СТ.: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

<i>Утюж І.Г., Спиця Н.В.</i> Медицина та філософія: методологічний синтез реалізації нової парадигми «4Р»	7
<i>Боярська Л.М.</i> Лікарські помилки	9
<i>Клименко В. А., Дробова Н. М.</i> Значення етики наукових досліджень в медичній галузі	12
<i>Венцель Н. В.</i> Зростання нерівності у сфері доступу до медичних послуг у контексті четвертої промислової революції	13
<i>Герасімчук Т. С.</i> Взаємодія лікар-пацієнт	15
<i>Дмитрякова Г. М.</i> Діалектика розуміння функціональних розладів шлунково-кишкового тракту у дітей	16
<i>Кірченко Р. Ю., Потапенко С. В.</i> Етика та права. Навіщо нам ці інструменти?	23
<i>Коваленко О. В.</i> Соціальні виклики у сфері медичного обслуговування внутрішньо переміщених осіб в Україні	25
<i>Ковтун Н. М., Ковтун Ю. В.</i> Трансформація медичних послуг в умовах четвертої індустріальної революції: соціально-філософський аналіз	27
<i>Кривенко В.І., Непрядкіна І.В., Федорова О.П., Пахомова С.П., Титова І.С.</i> Реалізація принципу дистрибутивної справедливості в умовах університетської клініки ЗДМУ	30
<i>Макарова А. О.</i> Архетиповий підхід до медичної діяльності	33
<i>Марушко Т.В., Онуфреїв О.Є.</i> Увєїт при ювенільному ідіоматичному артриті. Аналіз захворювання в Україні	35
<i>Павленко Н. В.</i> Проблема взаємодії філософії і медицини	37
<i>Боярська Л. М.</i> Жорстоке поводження з дітьми – нагальна проблема суспільства	38
<i>Самойленко О. В., Йованович А. Д.</i> Медицина та філософія: єдність та розбіжності	42
<i>Сепетий Д. П.</i> Біоетика як сучасний етап розвитку медичної етики ...	44
<i>Сумченко С. В.</i> Філософські проблеми, породжені практичним використанням сучасних біотехнологій	47
<i>Омелянчук О. А.</i> Психотипи личности и акцентуации характера пациента	50

філософських вчень, а вміння застосовувати філософські методи до аналізу конкретних природно-наукових і клінічних факторів практики [2]. Саме такий підхід до аналізу стану пацієнта дасть змогу правильно встановити діагноз і призначити відповідне лікування.

Важливо зазначити, що філософія покликана в якості допоміжної дисципліни, що скеровує процес вибудовування принципів світосприйняття та є основою створення світоглядної позиції. Для більш ефективного засвоєння філософії, а, зокрема, філософії медицини, здобувачами вищої медичної освіти важливим є викладання філософських дисциплін, пристосоване до медицини, з обов'язковим наведенням конкретних прикладів використання філософського знання на практиці. Викладаючи філософію медицини, варто наголошувати на плідному зв'язку філософії і медицини, наводячи приклади з практики відомих світил з медицини. Необхідно демонструвати, як і чому філософське осмислення світу може впливати на більш ефективне використання конкретного знання з певних прикладних дисциплін, в тому рахунку і з медицини. Таким чином, філософія медицини призначена саме допомагати майбутнім фахівцям з медицини в освоєнні профільних дисциплін і в застосуванні отриманого знання потім на практиці.

Література:

1. Гиппократ. Сочинения. Избранные книги. Том 1. – Москва: Государственное издательство биологической и медицинской литературы, 1936. – 736 с.
2. Димов В. М. Здоровье как социальная проблема / В. М. Димов // Социально-гуманитарные знания. – 1999. – № 6. – С. 171.
3. Коновалов В. В. Совсем другая медицина / В. В. Коновалов. – СПб., 2002. – С. 21–22.
4. Монтень М. О силе нашего воображения. – Москва: Голос, 1992. – 384 с.

ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ – НАГАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУСПІЛЬСТВА

*Боярська Л.М., к.мед.н., професор
завідувач кафедри дитячих хвороб,
Запорізький державний медичний університет*

Актуальність проблеми полягає в тому, що одним із показників духовного розвитку та соціальної зрілості суспільства є ставлення до дітей. Вкладаючи ресурси в дитинство, держава зміцнює майбутні продуктивні сили, забезпечує сталість економічного і духовного поступу. Тому суспільство, що зорієнтоване на високі загальнолюдські цінності, не може бути терпимим до проявів жорстокого поводження з дітьми,

зневажання їхніх інтересів, оскільки це має тяжкі соціальні наслідки. Домашнє насильство в Україні – причина 100 тисяч днів госпіталізації, 30 тисяч звернень до відділів травматології, 40 тисяч викликів лікарів. Водночас, лише 10% постраждалих звертаються за допомогою. А вже донині багато хто вважає такі стосунки «нормальними».

Говорячи про насильство по відношенню до дітей, часто вживаються два основних поняття: насильство над дітьми та жорстоке поводження з дітьми. Ці терміни вживаються в X Міжнародній класифікації хвороб і причин смерті, за якою кодуються документи лікувальних установ.

Багато дітей і підлітків постійно живуть і ростуть в контексті негативних соціальних, психологічних, економічних явищ, що їх оточують. Ця проблема існує і в розвинутих, цілком благополучних країнах. Жорстоке поводження з дітьми формує людей малоосвічених, які не вміють працювати, створювати сім'ю, бути хорошими батьками, громадянами своєї країни, веде до відтворення насильства і жорстокості в суспільстві.

В суспільстві наявні різні форми насильства над дітьми. Основні з них:

Нехтування – хронічна нездатність батьків або осіб, що здійснюють догляд, забезпечити основні потреби дитини у відповідній їй віку турботі, в їжі, одязі, житлі, медичному догляді, освіті, захисті та ін. Це ставлення є результатом безвідповідальності дорослих.

Психологічне насильство. Це поведінка, яка завдає шкоди емоційному розвитку дитини та її почуттю власної гідності. Психологічне насильство включає словесні нападки, такі як постійна критика, приниження, образи висміювання, кепкування, піддражнювання та відмова вислухати дитину.

Фізичне насильство. До цієї категорії відноситься фізичне травмування дитини, причому не тільки коли наявні його відповідні ознаки (синці, поранення, переломи тощо), а й такі різновиди фізичного насильства, коли ознаки не можливо виявити одразу, оскільки вони проявляються пізніше.

Сексуальне насильство. До цієї категорії відносяться всі види сексу між дорослими та дітьми, а також примушення дітей займатись сексом між собою. Сексуальне насильство та сексуальна експлуатація є одним з найбільш тяжких порушень прав дитини. За тяжкістю завданих травм сексуальне насильство та експлуатація прирівнюється до тортур і катування.

Набуті риси характеру дітей, які постраждали від насильства: занижена самооцінка, невпевненість, несформовані вольові якості, потреби. Часто в таких дітей спостерігається підвищена тривожність,

страх, що породжує агресію як компенсаторний механізм, прагнення діяти всупереч вимогам.

Чим молодша дитина, тим більша вірогідність того, що у неї буде затримка психічного розвитку, неврози та ін. Систематичне знущання з дитини без причин і пояснень з боку дорослих викликає тяжке порушення процесу розвитку дитини з фіксацією на конкретному періоді, коли відбувалось насилля. Найбільш характерні особливості психічного стану й поведінки дітей різного віку потерпілих від жорстокого поводження – це психотравматичний синдром (ПТС). Характерними для ПТСР є стійкі симптоми зростаючої напруги (що не спостерігалися до травми):

- у дитини з'являються проблеми зі сном;
- дитина стає дратівливою;
- виникають труднощі з концентрацією уваги;
- виникають порушення пам'яті;
- дитині властива гіперпильнування;
- дитина стає гіперактивною;
- перебільшена реакція страху.

Будь-який вид жорстокого поводження з дітьми веде до наслідків, які об'єднує одне - збитки здоров'ю дитини чи небезпека для його життя. Негативними наслідками для здоров'я є:

- втрата або погіршення функції якогось органу,
- виникнення захворювання,
- порушення фізичного або психічного розвитку.

Соціальні наслідки жорстокого поводження з дітьми – це втрати як для жертви так і для суспільства.

Втрати для жертви. Діти, які пережили будь-який вид насильства, відчують труднощі соціалізації:

- порушені зв'язки з дорослими,
- у них відсутні відповідні навички спілкування з однолітками,
- не мають достатнього рівня знань і ерудиції, щоб завоювати авторитет у школі і т. п.

Рішення своїх проблем діти- жертви насильства, часто знаходять в кримінальному, асоціальному середовищі; вони починають чинити протиправні дії.

Втрати для суспільства: внаслідок порушення психічного і фізичного здоров'я дітей-жертв насильства, суспільство втрачає продуктивних членів, натомість надбає членів суспільства низького освітнього і професійного рівня, кримінальної поведінки. Втрати в їх особі батьків, здатних виховати здорових у фізичному і моральному плані дітей. Має місце відтворення жорстокості в суспільстві, оскільки колишні жертви самі часто стають гвалтівниками.

У всіх видах насильства в першу чергу важливо надати допомогу дитині і його сім'ї, а не поспішати засуджувати і карати винних. У положеннях Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» викладено перелік повноважень державних органів та інших структур щодо надання допомоги постраждалим від домашнього насильства та притягнення зловмисників до відповідальності.

Медичні працівники, маючи обґрунтовану підозру, що розлад здоров'я дитини пов'язаний з насильницькими діями, не повинні залишатися осторонь від вирішення даної проблеми і втрутитися в її рішення. Вони повідомляють уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про виявлення ушкоджень, що могли виникнути внаслідок вчинення домашнього насильства, а в разі виявлення ушкоджень у дитини - також службу у справах дітей;

- у разі виявлення тілесних ушкоджень забезпечують в установленому порядку проведення медичного обстеження постраждалих осіб;
- у разі виявлення ушкоджень сексуального характеру направляють постраждалих осіб на тестування на ВІЛ-інфекцію;
- надають медичну допомогу постраждалим особам з урахуванням індивідуальних потреб.

Від початку 2019 року домашнє насильство в широкому розумінні як вид правопорушення вважається в Україні кримінальним злочином. За даними Національної поліції за 2018 рік, кількість звернень із повідомленнями про домашнє насильство перевищила 115 тис., із них 1418 – від дітей. Складено 99,5 протоколів про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 173-2 Кодексу про адміністративні правопорушення. Але жодного термінового обмежувального припису проти підозрюваної чи винної особи не було видано. Насильство над дітьми в Україні – проблема не досліджена, тому що практично відсутній механізм збору статистичних даних із питань насильства над дітьми. Більшість випадків завдання психічної та фізичної шкоди здоров'ю залишаються незареєстрованими. Насильство над дітьми – це реальна загроза для розвитку суспільства. Адже жорстоке поводження з дітьми в подальшому формує з них соціально-дезадаптованих людей, основою поведінки яких є агресія. Комплекс питань в плані упередження агресивності чи її мінімізації постає і в роботах провідних філософів. В українській та російській філософській літературі у різні періоди до тематики агресивності продуктивно звертались Л. Андрєєв, О. Глузман, А. Долгова, О. Дроздов, А. Захаров, В. Казмиренко, В. Калашин, П. Ковальов, І. Кон, А. Леонтєв, М. Лоський, В. Муляр, Д. Свириденко, В. Синельников, С. Соловйов, М. Степико, Л. Туз, І. Утюж, К. Шереметєв, Т. Яценко, А. Ярошенко та інші дослідники. На теперішній час існує достатня кількість законів та указів з попередження

жорстокого відношення до дитини, але на жаль вони не працюють. На наш погляд повинна бути концентрація зусиль спільноти України: лікарів, психологів, педагогів, філософів, представників теології, правників, поліції щоб закони стали дієвими і слугували гарантією для розвитку толерантного, інтелектуального суспільства.

Література:

1. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» від 7 грудня 2017 року № 2229-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>.

2. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21 серпня 2001 року №2558-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

3. Закон України № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству». 7 січня 2018 р.

4. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю» від 21 серпня 2001 року №2558-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

5. Запобігання та протидія насильству в сім'ї : методичні рекомендації для соціальних працівників. – К. : ДЦССМ, 2004. – 192 с.

6. Максимова Н. Ю. Соціально-психологічні аспекти проблеми насильства/ Н. Ю. Максимова, К. Л. Мілютіна. – К. : Комітет сприяння захисту прав дітей, 2003. – С. 203.

7. «Попередження насильства в сім'ї» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sites.google.com/site/socialnijpedagogvosviti/profilakticna-dialnist/1-1>

8. Правова сторінка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.solor.gov.ua/business/19/7045>

МЕДИЦИНА ТА ФІЛОСОФІЯ: ЄДНІСТЬ ТА РОЗБІЖНОСТІ

Самойленко О. В., к. філолог. н.,

*завідувачка кафедри мовних та гуманітарних дисциплін № 1
Йованович А. Д., студент 2-го курсу медичного факультету № 1
Донецький національний медичний університет*

Було б помилкою вважати, що філософія – це суто гуманітарна дисципліна, яка спрямована лише на розвиток теоретичної бази. Розвиток сучасних наук призводить до зміцнення міждисциплінарних зв'язків. І звичайно ж, філософія легко інтегрується з різними науками: дуже популярними є на сьогоднішній день філософія історії, філософія мистецтва, філософія культури, філософія комп'ютерних технологій, філософія інтернет-простору тощо.